

Comentariul poeziei Tiganiada scrisa de Ion Budai-Deleanu - a doua parte

Desi poate fi raportata la cele mai cunoscute epopei ale lumii: Iliada si Odiseea de Homer, Eneida de Vergiliu, Orlando furioso de Ariosto, Ierusalimul eliberat de Tusso, Paradisul pierdut de Milton, modelul Tiganiadei trebuie cautat in epopeea comica a lui Homer Batrahaniomahia (Razboiul broastelor cu soarecii), Budai-Deleanu isi dadea seama ca chiar daca istoria nationala avea eroi de talia lui Ahile si Ulise, limba romana nu era, insa, indeajuns de coapta si de matura, sub raportul posibilitatilor ei expresive, la acea data, spre a putea scrie o epopee nationala, grava si patetica, precum Iliada si Odiseea. De aceea, scriitorul a optat pentru o cale de mijloc, dandu-ne o epopee "eroi-comico-satirica", asa cum bine o defineste.

Tiganiada este, de aceea, scrisa in doua registre: eroic (in ceea ce priveste luptele pentru independenta nationala ale lui Vlad Tepes cu turcii) si comico-satiric (in ceea ce priveste peripetiile tiganilor). Tiganiada este o scriere care se aseamana, in multe privinte, cu Istoria ieroglifica a lui Dimitrie Cantemir. In primul rand, pentru ca ambii scriitori foloseau, ca procedeu artistic de baza, alegoria (nu atat ca figura de stil, cat mai ales ca figura de compozitie), cu scopul de a ascunde un continut satiric. Ambele opere sunt scrieri cu "cifru", "istorii secrete". Budai-Deleanu a recurs la procedeul alegoriei, ca si ilustrul sau inaintas, spre a se pune la adapost de eventualele repercusiuni pe care le-ar fi avut de suferit din partea contemporanilor.

In spatele alegoriei, Budai-Deleanu intreprinde o critica necrutatoare a realitatilor timpului sau. In neintelegerile dintre tigani trebuie sa vedem neintelegerile dintre romani, care nu reuseau sa realizeze idealul unitatii nationale, la acea data. Aceasta critica Budai-Deleanu o intreprinde cu amaraciune si dintr-un netagaduit imbold patriotic, el fiind unul dintre mani militanti pentru unitatea nationala a romanilor.

Deci, tema Tiganiadei, ascunsa la prima vedere, nu este alta decat lupta pentru unitate nationala, idee atat de scumpa "Scolii ardelene", pentru care reprezentantii ei si-au sacrificat viata. Patriotismul lui Budai-Deleanu se manifesta, astfel, sub o forma satirica.